

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

ҚАРОР

Дар бораи Дастурамали намунавии мансабии сармуҳосиб

Мутобиқи моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ" ва бо мақсади ба танзим даровардани пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва баланд бардоштани мақоми сармуҳосиб Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Дастурамали намунавии мансабии сармуҳосиб тасдиқ карда шавад (замима мегардад).

2. Ташкилотҳо ва дигар субъектҳои хоҷагидорӣ, новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравиашон, риояи талаботи Дастурамали мазкурро таъмин намоянд.

3. Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати ба ташкилотҳо ва дигар субъектҳои хоҷагидор дастрас намудани Дастурамали намунавии мансабии сармуҳосиб чораҳои зарурӣ андешад.

Раиси
Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон

аз 30 майи соли 2015 № 359
ш.Душанбе

Бо қарори Ҳукумати

Дастурамали намунавии мансабии сармуҳосиб
(қарори Ҳукумати ҚТ аз 28.10.2016 № 469)

1. Муқаррароти умумӣ

1. Дастурамали мазкур дар асоси моддаи 11 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ" таҳия гардида, барои роҳбарони хизматрасонии муҳосибии (минбаъд-сармуҳосиб) мақомоти давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо (минбаъд - ташкилот), ки баҳисобгирии муҳосибӣ мебаранд ва ҳисоботи баанҷомрасидаи муҳосибӣ тартиб медиҳанд, инчунин барои сармуҳосибони муҳосиботҳои марказонидашуда пешбинӣ шудааст.

2. Сармуҳосибон ташкили баҳисобгирии муҳосибиро дар ташкилотҳо мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ таъмин намуда, истифодаи самаранок ва сарфакоронаи захираҳои моддӣ, меҳнатӣ, молиявӣ, инчунин нигоҳдории молу мулки ташкилотҳоро назорат мебаранд.

3. Сармуҳосибони ташкилотҳои давлатӣ аз ҷониби молик дар мувофиқа бо мақомоти молияи дахлдор ба мансаб таъин ва аз мансаб озод карда мешаванд.

Сармуҳосибони ҷамъиятҳои саҳомӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаи онҳо ба вазифа таъин ва аз вазифа озод карда мешаванд.

Муҳосиботи ташкилотҳо сохтори таркибии алоҳида маҳсуб ёфта, ба ҳайати дигар воҳиди сохторӣ бояд шомил нагарданд.

4. Сармуҳосиб бевосита ба роҳбари ташкилот итоат менамояд.

5. Ба мансаби сармуҳосибии дастгоҳи марказии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои молиявӣ, ташкилотҳои давлатӣ ва саҳомие, ки ҳиссаи давлат дар сармояи оинномавиашон аз нисф зиёд аст, шахсоне таъин карда мешаванд, ки:

- таҳсилоти олии иқтисодӣ дошта бошанд;
- собиқаи кори касбиашон аз 5 сол кам набошад.

6. Ба вазифаи сармуҳосибони субъектҳои дорой манфиати умум, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 апрели соли 2012, №154 муқаррар гардидаанд, шахсоне таъин карда мешаванд, ки дорой сертификати муҳосибии касбӣ бошанд.

7. Маоши моҳонаи вазифавии сармуҳосибони субъектҳои дорои манфиати умум, ки дорои сертификати муҳосиби касбӣ мебошанд, ба андозаи 85 фоизи маоши моҳонаи вазифавии роҳбари ташкилот (ҳангоми мавҷуд набудани вазифаи муовини роҳбар сарпарастии қисми молиявӣ) ва ё 90 фоизи музди меҳнати муовини роҳбар - сарпарастии қисми молиявӣ муқаррар карда мешавад. Дар ташкилотҳои бучетии бахши давлатӣ музди маоши сармуҳосибон тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда муқаррар мегардад (*қарори Ҳукумати ҚТ аз 28.10.2016 № 469*).

8. Ҳуқуқи ӯҳдарориҳо ва тартиби ба вазифа таъин намудани сармуҳосибони бонкҳо, ташкилотҳои қарздиҳӣ ва молиявии хурд бояд ба талаботи муқаррарнамудаи Бонки миллии Тоҷикистон ҷавобгӯ бошанд.

9. Ҳангоми аз вазифа озод намудани сармуҳосиб, ҳуҷҷатҳо ба сармуҳосиби нав таъингашта (дар сурати набудани ӯ ба корманди бо қарори дахлдор таъингашта) супурда мешавад. Зимнан ҳолати баҳисобгирии муҳосибӣ, боэътимодии маълумоти ҳисоботӣ аз ҷониби комиссияи таъсисгардида санҷида, санади дахлдор тартиб дода мешавад, ки онро роҳбари ташкилот тасдиқ менамояд ва нусхаи санад ба тарафҳои манфиатдор супурда мешавад.

10. Ба зиммаи сармуҳосиб иҷрои вазифаҳои вобаста ба ҷавобгариҳои бевоситаи молиро пулӣ наметавонад вогузор гардад. Аз ҷониби ӯ бевосита бо чек ва дигар ҳуҷҷатҳои пулӣ гирифтани маблағҳои пулӣ ва сарватҳои моливу моддӣ барои ташкилот манъ аст.

11. *Дар вақти набудани сармуҳосиб (сафари хизматӣ, руҳсатии меҳнатӣ, беморӣ ва ғайра) ҳуқуқи ва ӯҳдадорӣҳои сармуҳосиб ба зиммаи муовини ӯ, дар ҳолати набудани муовин, бо фармоиши роҳбари корхона ба зиммаи дигар шахси масъули муҳосиботи ташкилот вогузор карда мешавад.*

12. Сармуҳосиб барои кормандони ба ӯ итоаткунанда ӯҳдадорӣҳои мансабӣ муқаррар менамояд, то ин ки ҳар як корманд доираи вазифаҳои ба зиммааш гузошташударо донанд ва барои иҷрои онҳо масъулият дошта бошад. Кормандони дигар воҳидҳои сохторӣ ва дигар воҳидҳои тобеъ, ки бо баҳисобгирии муҳосибӣ алоқаманд мебошанд, аз рӯи масъалаҳои ташкил ва пешбурди баҳисобгирӣ ва ҳисобот ба сармуҳосиб итоат менамоянд.

13. Талаботи сармуҳосиб вобаста ба тартиби барасмиятдарории амалиёт ва ба муҳосибот пешниҳод намудани ҳуҷҷатҳо ва

маълумоти зарурӣ барои ҳамаи воҳидҳои сохторӣ ва дигар воҳидҳои тобеи ташкилот ҳатмӣ мебошад.

Воҳидҳо ва хадамоти ташкилотҳо:

- барои қонунӣ будани амалиёти иҷрошаванда ва дурустии ба расмӣ даровардани онҳо масъулияти пурра доранд;

- вазифадоранд сари вақт ба муҳосибот ё маркази компютерӣ-электронии коркарди иттилоот ҳуҷҷатҳо, фармонҳо, қарорҳо, фармоишҳо, инчунин шартномаҳо, созишномаҳо, сметаҳо, меъёрҳо ва дигар маводро, ки барои баҳисобгирии муҳосибӣ ва назорат заруранд супоранд;

- барои сари вақт ва босифат ба расмӣ надаровардан ва тартиб надодани ҳуҷҷатҳо, таъхири пешниҳоди онҳо ҷиҳати инъикос дар баҳисобгирӣ ва ҳисоботи молиявӣ, ғалат будани маълумоти дар ҳуҷҷатҳо нишон додашуда, инчунин барои тартиб додани ҳуҷҷатҳое, ки амалиёти ғайриқонуниро инъикос менамоянд, шахсони мансабдоре, ки ҳуҷҷатҳои зикргардидаро тартиб дода, имзо гузоштаанд, масъул мебошанд. Рӯйхати шахсони мансабдоре, ки ба зиммаи онҳо вазифаи тартиб додани ҳуҷҷатҳои аввалия ва ҳуқуқи имзо гузоштан дода мешавад, бо сармуҳосиб мувофиқа карда мешавад.

14. Шартномаҳо ва созишномаҳое, ки аз ҷониби ташкилот барои гирифтани ё додани сарватҳои моливу моддӣ ва барои иҷрои қору хизматрасониҳо баста мешаванд, инчунин фармоишҳо дар бораи муқаррар намудани маоши вазифавӣ, иловапулӣ ба музди меҳнат ва мукофотпулӣ ба кормандон пешакӣ бо сармуҳосиб мувофиқа карда мешаванд.

2. Талаботи тахассусӣ

15. Сармуҳосиб бояд дорои талаботи тахассусии зерин бошад:

- донишдони Конституцияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, дигар қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳавӣ, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ эътирофнамудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки иҷрои ӯҳдадорихои мансабии сармуҳосибро ба танзим мебароранд;

- мавҷудияти малакаи хуби муошират, аз ҷумла маҳорати ҳимояи манфиатҳои давлатӣ.

- донишдони таърих, фарҳанг, муқаддасоти миллӣ, забони давлатӣ;

- дар 3 сол на камтар аз 1 маротиба баланд бардоштани тахассуси касбӣ;

- дорoi дониш ва малака барои истифодабарии қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи молия ва муҳосибӣ бошад;
- бо компютер кор карда тавонад.

3. Ҷӯдадорихои мансабии сармуҳосиб

16. Сармуҳосиб корҳои баҳисобгирии муҳосибиро тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ, инчунин Дастурамали мазкур ташкил намуда, ӯҳдадор аст, ки инҳоро таъмин намояд:

- қорӣ намудани тарзу усулҳои пешрафтаи баҳисобгирии муҳосибӣ тавассути истифодаи васеи воситаҳои техниқию электронии ҳозиразамон;

- қорӣ намудани стандартҳои байналмилалии ҳисоботи молиявӣ мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- баҳисобгирии пурраи воситаҳои пулӣ, сарватҳои молиқо моддӣ ва воситаҳои асосӣ, инчунин инъикоси саривақтии онҳо дар ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибии амалиёти марбут ба онҳо;

- ҳисоби дурусти хароқоти истехсолӣ ва муомилот, иҷрои сметаҳои хароқот, фурӯши маҳсулот, иҷрои қорҳои сохтмонию васлқунӣ ва диғар қору хизматрасониҳо, тартиб додани нархномаи ҳисоботи арзиши аслии маҳсулот, қор ва хизматрасонии аз қиҳати иқтисодӣ асоснокқардашуда;

- ба, роҳ мондани баҳисобгирии аниқи натиқаҳои фаъолияти молиявию хоқагии ташкилотҳо;

- дуруст ҳисоб намудан ва сари вақт гузаронидани пардохтҳо ба бучет, ҳиссақудокунӣҳо ба суғуртаи иқтимоии давлатӣ ва маблағҳо барои маблағгузори асосӣ, дар мӯҳлатҳои муқаррарқардида пардохт намудани қарзи бонқҳо ва ҳиссақудокунӣ ба фондҳои марбута, аз қумла фонди хайрия;

- иштирок дар қори воҳиди ҳуқуқии дохилисоҳавӣ қиҳати тартиб додани мавод аз рӯи қамомад ва азониҳудқунии воситаҳои пулӣ ва сарватҳои молиқо моддӣ ва дар мавриди зарурӣ назорати супоридани ин мавод ба мақомоти тафтишотӣ ва судӣ ва дар сурати набудани воҳиди ҳуқуқӣ, бевосита иҷро намудани ин вазиқаҳо;

- санқиши баҳисобқирӣ ва ҳисоботдиҳии муҳосибӣ дар воҳидҳои истехсолии (сохтори) ташкилотҳо, инчунин дар истехсолот ва хоқақиҳое, ки тавозуни алоҳида доранд, оид ба масъалаҳои муҳосибӣ, назорати ҳисобот ва таҳлили иқтисодӣ сари вақт додани дастуру тавсияҳо;

- тартиб додани ҳисоботи муҳосибии саҳеҳ дар асоси ҳуччатҳои аввалия ва қайдҳои муҳосибӣ ва дар мӯҳлатҳои муқарраргардида ба мақомоти дахлдор пешниҳод намудани он;

- бо мақсади муайян намудани захираҳои дохилихоҷагӣ, пешгирӣ намудани талафот ва хароҷотҳои ғайриистеҳсоли, аз рӯи маълумоти баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ (дар ҳамкорӣ бо дигар воҳидҳои таркибӣ) амалӣ намудани таҳлили иқтисодии фаъолияти молиявӣ хоҷагии ташкилотҳо;

- иштироки фаъоли кормандони баҳисобгирии муҳосибӣ дар таҳия ва татбиқи чорабиниҳои ба риояи интизоми давлатӣ ва мустаҳкамгардонии ҳисоби хоҷагӣ равонагардида;

- дар ҳамкорӣ бо дигар воҳидҳои сохторӣ ва воҳидҳои тобеъ дар воҳидҳои истеҳсолии ташкилотҳо, инчунин дар истеҳсолот ва хоҷағиҳое, ки тавозуни алоҳида доранд, сари вақт гузаронидани санҷиш ва таҳлили ҳуччати фаъолияти молиявӣ хоҷагӣ ва омода намудани таклифҳо оид ба беҳтаргардонии фаъолияти онҳо;

- маҳфуз нигоҳ доштани ҳуччатҳои муҳосибӣ, ба расмият даровардан ва тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон ба бойгонӣ супоридани онҳо;

- додани аҳамияти ҷиддӣ ба босифат тартиб додани ҳуччатҳои пардохтӣ, роҳ надодан ба ислоҳ намудани ҳуччат баъд аз имзои роҳбари ташкилот;

- таъин намудани шахси масъул барои ба ташкилоти бонкӣ ва хазинадорӣ марказӣ пешниҳод намудани ҳуччатҳои пардохтӣ;

- такмили мунтазами сатҳи дониши худ доир ба донишҳои қонунгузори соҳаи молия, хазинадорӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;

- ба сохтори назорати дохилии ташкилот пешниҳод намудани маълумот ва гузоришҳои дахлдор.

Ба зиммаи сармуҳосиб вогузор намудани ўҳдадорҳои пешбининашуда манъ аст.

17. Сармуҳосиб дар ҳамкорӣ бо дигар роҳбарони воҳидҳои сохторӣ ва тобеи марбута ўҳдадор аст инҳоро таҳти назорати ҷиддӣ қарор диҳад:

- риояи қоидаҳои ба расмият даровардани қабул ва додани сарватҳои молия моддӣ;

- дурустии сарфи фонди музди меҳнат, муқаррар намудани маоши вазифавӣ, риояи қатъии интизоми бастҳои корӣ, молиявӣ ва хазинавӣ;

- риояи тартиби гузаронидани инвентаризатсияи воситаҳои пулӣ, сарватҳои моливу моддӣ, фондҳои асосӣ, ҳисобу китоб ва ўҳдадорихои пардохтӣ;

- дар мўҳлатҳои муқарраргардида рўёндани қарзҳои дебиторӣ ва пардохти қарзҳои кредиторӣ, риояи интизоми пардохтӣ;

- дар доираи талаботи қонунгузорӣ аз тавозуни муҳосибӣ соқит намудани камомад, қарзҳои дебиторӣ ва дигар талафот.

18. Ҳангоми дар ҳайати ташкилот мавҷуд будани воҳиди сохтори мустақили молиявӣ, ба зиммаи сармуҳосиб иҷрои вазифаҳои баҳисобгирии амалиётҳои молиявӣ, ҳисобкунӣ ва қарзидиҳӣ, инчунин назорати қонуният, сари вақт ва дуруст ба расмият даровардани ин амалиётҳо гузошта мешавад.

19. Сармуҳосиб ўҳдадор аст, ки дар омода намудани чорабиниҳо оид ба пешгирии сар задани камомад ва хароҷоти ғайриқонунии воситаҳои пулию сарватҳои моливу моддӣ, риояи қонунгузори молиявӣ ва хоҷагидорӣ фаъолона иштирок намояд.

Дар сурати ошкор намудани амалҳои ғайриқонунии шахсони мансабдор (изофанависӣ, истифодабарии ғайримақсадноки воситаҳои пулию молӣ ва дигар вайронкунию сӯистифода), сармуҳосиб барои чорачўй роҳбари ташкилотро хабардор менамояд.

20. Ҳуҷҷатҳое, ки барои қабул ва супоридани воситаҳои пулӣ ва сарватҳои моливу моддӣ асос мегарданд, инчунин ўҳдадорихои қарзӣ ва ҳисобдорӣ аз ҷониби роҳбари ташкилот ва сармуҳосиб, ё аз ҷониби шахсони ваколатдорнамудаи онҳо имзо карда мешаванд. Ба ин шахсон додани ҳуқуқ барои имзо гузоштани ҳуҷҷатҳо бояд бо фармони роҳбари ташкилот ба расмият дароварда шаванд.

Ҳуҷҷатҳои дар боло зикргардида бе имзои сармуҳосиб ва шахси ба ин ваколатдор беътибор дониста шуда, аз ҷониби шахсони дорои масъулияти моддӣ ва кормандони муҳосиботи ин ташкилот, инчунин ташкилотҳои бонкӣ набояд барои иҷро қабул карда шаванд.

21. Аз ҷониби сармуҳосиб барои иҷро қабул намудан ва ба расмият даровардани ҳуҷҷатҳо аз рӯи амалиётҳое, ки ба қонунгузорӣ ва тартиби қабул, нигоҳдорӣ ва хароҷоти воситаҳои пулӣ ва сарватҳои моливу моддӣ муҳолифат менамоянд, манъ аст.

Дар сурати аз роҳбари ташкилот гирифтани супориш барои иҷрои ин амал, сармуҳосиб онро иҷро накарда, ба таври хаттӣ таваччўҳи роҳбарро оид ба ғайриқонунӣ будани супориши додашуда ҷалб менамояд. Дар сурати аз роҳбар гирифтани

супориши такрорӣ хаттӣ, сармуҳосиб ин супоришро иҷро менамояд. Тамоми ҷавобгарӣ оид ба амалҳои ғайриқонунӣ ба зиммаи роҳбари ташкилот гузашта, ӯ вазифадор аст, ки нисбати қарори қабулнамудааш фавран ба таври хаттӣ роҳбари мақоми болоиро огоҳ намояд.

Роҳбари мақоми болоӣ пас аз гирифтани маълумот, таъҷилан онро баррасӣ намуда, қарори дахлдор қабул мекунад ва онро ба иттилоии роҳбари ташкилот мерасонад.

Ихтилофи назар байни сармуҳосиб ва роҳбари ташкилот аз ҷониби мақоми болоӣ ва ё мақоми ваколатдор ҳал карда мешавад.

Сармуҳосиби ташкилот:

- роҳбарии умумӣ ва назорати фаъолияти кормандони муҳосиботро анҷом медиҳад;

- ҳуҷҷатнигориро дар муҳосибот тибқи тартиби муқарраргардида ташкил намуда, маводи воридшударо ба кормандон барои баррасӣ манзур менамояд ва рафти иҷроии онҳоро назорат мекунад, ба расмият даровардани санадҳо, инчунин расонидани дастуру супоришҳои роҳбарияти ташкилотро ба иҷрокунандагон ва шахсони мансабдори масъул, назорати иҷроии онҳоро вобаста ба самтҳои фаъолият амалӣ мекунад;

- интизоми иҷроияро дар муҳосибот назорат менамояд;

- тибқи тартиби муқарраргардида нақшаҳои кори солона, нимсола ва семоҳаи воҳиди сохториро таҳия ва барои тасдиқ ба роҳбари ташкилот пешниҳод менамояд, иҷроии онро ташкил ва таъмин менамояд;

- нақшаи кори нимсолаи (солонаи) кормандонро тасдиқ менамояд;

- иҷроии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва молиявӣ ба фаъолият дахлдоштаро ташкил, назорат ва яқҷоя бо кормандон таъмин менамояд;

- нишондиҳандаҳои самтҳои асосии фаъолияти муҳосибиро таҳлил ва ҷамбаст менамояд;

- ҳисоботҳои ҷамбасти молиявӣ ва муҳосибии моҳона, семоҳа ва солонаи ташкилотро дар асоси ҳуҷҷатҳои аввалия бо кормандони муҳосибот омода намуда, дар мӯҳлатҳои муқарраргардида ба мақомоти дахлдор пешниҳод менамояд;

- маъруза, ҳисоботи роҳбари ташкилот ва гузориш - маълумотро оид ба масъалаҳои дар маҷлисҳои ҳайати мушовара ва дигар ҷамъомаду ҷорабиниҳо муҳокимашаванда дар қисми самтҳои фаъолияти муҳосибӣ таҳия менамояд;

- музди меҳнати кормандони ташкилотро дар мӯҳлатҳои дар шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ муайянгардида ҳисоб ва барои пардохт омода менамояд;
- хароҷоти сафарҳои хизматӣ, нафақа ва иловапулиҳои кормандонро ҳисобӣ менамояд;
- лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии ба ҷаъолияти муҳосибӣ дахлдоштаро таҳия менамояд;
- лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва тавсияҳои методии оmodанамудаи дигар воҳидҳои сохтории ташкилотро баррасӣ намуда, ҳулосаи муҳосиботро омода менамояд;
- сметаи ягонаи даромад ва хароҷот ва рӯйхати мансабҳои ташкилотро таҳия намуда, барои тасдиқ пешниҳод менамояд ва ҳангоми зарурат аз қайди мақомоти ваколатдор мегузаронад;
- дуруст ҳисоб намудан ва гузаронидани пардохтҳо ба буҷет, ҳиссаҷудокуниҳо ба суғуртаи иҷтимоии давлатӣ, пардохти саривактӣ маблағҳои истифодабарии қувваи барқ, хизматрасонии об, алоқа, партовбарӣ ва дигар хизматрасониҳои ташкилотро таъмин менамояд;
- бо фармоиши роҳбарияти ташкилот ва мутобиқ ба расмиёти муқарраршуда дар сохторҳои зертобеи дахлдори ташкилот санҷиш мегузаронад ва аз натиҷаи он ҳисобот пешниҳод менамояд;
- оид ба пешгирӣ ва бартараф намудани омилҳои коррупсионӣ дар соҳаи дахлдор пешниҳод манзур менамояд;
- омӯзишҳо ва ҷаҳмонидани мамониату маҳдудиятҳоро, ки барои кормандон дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия" ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ пешбинӣ шудаанд, амалӣ менамояд;
- дар ҳолати ошкор гардидани амали коррупсионӣ, дар доираи ваколатҳои худ ба роҳбари ташкилот, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ хабар медиҳад ва бо онҳо ҳамкорӣ менамояд.

4. Ҳуқуқҳои сармуҳосиб

22. Сармуҳосиб ҳуқуқ дорад:

- ба роҳбарони воҳидҳои сохторӣ ва дар ҳолатҳои зарурӣ ба роҳбарияти ташкилот оид ба истифодаи самараноки воситаҳои молию пулӣ тақлифҳо пешниҳод намояд, инчунин ташкили дурусти баҳисобгирӣ ва назорати муҳосибиро дар самтҳои зерин таъмин намояд;
- аз нав дида баромадани меъёрҳои хароҷоти ашёи хом, масолах, хароҷоти меҳнатӣ ва дигар меъёрҳои (паст ё баланди) кӯҳнашуда;

- беҳтар намудани ҳолати бинои (хоҷагии) анбор ва асбобҳои вазнченкунӣ, дар сатҳи зарурӣ ташкил намудани қабул ва нигоҳдории ашёи хом, молу мулк, мавод ва дигар сарватҳо, баланд бардоштани асосноккунии хароҷоти ин сарватҳо барои эҳтиёҷоти истеҳсолот, хизматрасонӣ ва идоракунӣ;

- гузаронидани чорабиниҳо оид ба беҳтар намудани назорати дурустии истифодабарии меъёрҳо, ташкили дурусти баҳисобгирии аввалияи истеҳсоли маҳсулот ва ҳаракати ҷузъҳо ва маҳсулоти нимтайёр, ташкили баҳисобгирии миқдории истифодабарии ашёи хом ва молу мулк, мавод дар коргоҳҳо, қитъаҳои истеҳсоли ва ғайраҳо;

- дар воҳидҳои сохтории ташкилот гузаронидани санчиши риояи тартиби қабул, ба даромад гирифтани нигоҳдорӣ ва хароҷоти воситаҳои пулӣ, сарватҳои моливу моддӣ ва дигар арзишҳо;

- омода намудани пешниҳодот оид ба пешбинӣ намудани муқозоти интизоми меҳнатӣ ё худ кам кардани андозаи мукофотпулии роҳбарони воҳидҳои сохторӣ, инчунин кормандоне, ки тартиби барасмиятдарории ҳуҷҷатҳои аввалия, баҳисобгирии аввалия ва дигар талаботро оид ба ташкили баҳисобгирӣ ва назорат таъмин намекунанд;

- дар доираи ваколат дар баррасӣ ва қабули қарор аз рӯи масъалаҳои ба ўҳдадорихои худ дахлдошта иштирок намояд;

- маводи дар ихтиёри ташкилот қарордоштаро тибқи тартиби муқарраргардида омӯзад;

- бо тартиби муқарраргардида иҷрои масъалаҳои таҳти назорати муҳосибот қарордоштаро аз мақомоти дахлдор ва ё шахсони мансабдор дархост намояд;

- аз мақомоти дахлдор маълумот ва маводҳои барои иҷрои босифат ва саривактии ўҳдадорихои мансабӣ заруриро бо тартиби муқарраргардида дархост карда, гирад;

- ҷаласаҳо, машваратҳо ва дигар чорабиниҳоро, ки ба фаъолияти муҳосибот дахлдоранд, ташкил кунад ва гузаронад;

- ба роҳбарияти ташкилот дар доираи ўҳдадорихои мансабӣ ва ваколати воҳиди сохторӣ оид ба мукамал намудани фаъолияти муҳосибот таклиф пешниҳод намояд;

- дар бораи ҳавасмандгардонии кормандони муҳосибот, ки ба комёбиҳои меҳнатӣ ноил гаштаанд, ҳамзамон ба ҷавобгариҳои интизомӣ кашидани онҳо ба роҳбарияти ташкилот таклиф пешниҳод намояд;

- сармуҳосиб дорои дигар ҳуқуқҳои пешбиниамудай санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

23. Мақомоти идоракунии давлатӣ ва хоҷагӣ вазифадоранд ба сармуҳосибон барои иҷрои вазифаҳои ба онҳо воғузошта ва истифодаи ҳуқуқҳои пешбиниамудай Дастурамали мазкур, ҳама тарафа мусоидат намоянд.

5. Масъулияти сармуҳосиб

24. Сармуҳосиб дар ҳолатҳои зерин ҷавобгар аст:

- нодуруст бурдани баҳисобгирии муҳосибӣ, ки дар натиҷа ба бесарусомонии баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳатогиҳои ҳисоботҳои муҳосибӣ оварда мерасонад;

- барои иҷро қабул намудан ва барасмият даровардани ҳуҷҷатҳои оид ба амалиётҳои, ки ба тартиби қабул, ба даромад гирифтани, нигоҳдорӣ ва хароҷоти воситаҳои пулӣ, сарватҳои моливу моддӣ ва дигар арзишҳои муҳолифат менамоянд;

- сари вақт нагузаронидан ё нодуруст гузаронидани санҷиши амалиёт бо суратҳисоби ҷорӣ ва дигар суратҳисобҳои дар бонкҳо,

ҳисобу китоб бо қарздорон (дебиторон) ва қарздорон (кредиторон);

- вайрон кардани тартиби аз тавозуни муҳосибӣ соқит намудани қарздорон, қарзҳои дебиторӣ ва дигар талафот;

- сари вақт нагузаронидани санҷиши ҳуҷҷатҳои воҳидҳои истеҳсолии (сохторӣ) ташкилот, инчунин дар истеҳсолот ва хоҷагиҳои, ки тавозуни алоҳида доранд;

- тартиб додани ҳисоботи муҳосибии нодуруст бо гуноҳи муҳосибот;

- дигар камбудиву норасогии ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ тибқи талаботи қонунгузорӣ.

25. Сармуҳосиб баробари роҳбари ташкилот барои амалҳои зерин ҷавобгар мебошад:

- барои вайрон кардани қоидаҳо ва муқаррароти танзимкунандаи фаъолияти молиявӣ хоҷагидорӣ;

- барои сари вақт нагузаронидани муҷозотҳои пулӣ аз шахсони мансабдор бо пешниҳоди мақомоти ваколатдор;

- барои вайрон кардани мӯҳлати супоридани ҳисоботҳои моҳона, семоҳа ва солонаи муҳосибӣ ва тавозуни ташкилот ба мақомоти дахлдор;

- барои иҷро накардан ё ба таври дахлдор иҷро накардани ўҳдадориҳои мансабӣ, ки дар дастурамали мансабӣ пешбинӣ шудаанд;

- барои пешниҳод кардани маълумоти нодуруст дар парвандаи шахсӣ бо мақсади қабул ба кор;

- барои риоя накардани маҳдудиятҳои муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия" ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;

- барои риоя накардани меъёрҳои муқарраркардаи одоби касбии соҳавӣ ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои мансабӣ;

- барои риоя накардани талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳои миллий";

- барои риоя накардани интизоми меҳнат ва қоидаҳои тартиботи дохилӣ;

- барои ифшо намудани сирри хизмати давлатӣ ва дигар сире, ки бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешаванд.

26. Сармуҳосиб барои иҷро накардан ва ё ба таври дахлдор иҷро накардани ўҳдадориҳои мансабӣ, интизоми меҳнат ва қоидаҳои тартиботи дохилӣ, истифодаи ғайрмақсаднок ва нобуд сохтани моликияти барои иҷрои ўҳдадориҳои мансабӣ вобастакардашуда тибқи қонунгузорӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешавад.

27. Ҷавобгарии интизомӣ, моддӣ ва ҷиноятӣ сармуҳосиб тибқи қонунгузори амалкунанда муайян карда мешавад. Ҳамзамон ҷазои интизомӣ ба сармуҳосиб аз ҷониби роҳбари ташкилот низ дода мешавад.

Барои ташкилотҳое, ки вазифаи сармуҳосиб пешбинӣ нашудааст, дигар мутахассиси муҳосибот (иқтисодиёт ё молия) аз ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои пешбиниамудаи Дастурамали мазкур истифода мебарад.

28. Ташкилотҳо, бо дарназардошти талаботи Дастурамали мазкур, дастурамали мансабии кормандони муҳосиботи ҳудро таҳия ва тасдиқ менамоянд.